Archetype

Questioning the Future: Rem Koolhaas at the Guggenheim

Λυδία Τέκα - 02/12/2020

Countryside, The Future

Το Guggenheim museum στη Νέα Υόρκη στεγάζει την έκθεση "Countryside, The Future", των Rem Koolhaas και Samir Bantal (AMO). Ο ίδιος ο χώρος, ως ο ιδανικότερος που θα μπορούσε να φιλοξενήσει τη φιλοδοξία αυτού του εγχειρήματος, και διαμορφωμένος ως «χώρος όπου μεγάλοι καλλιτέχνες αμφισβητούν το μέλλον», ως «χώρος που λέει ιστορίες», παρουσιάζει την έκθεση ανάμεικτων μέσων από τον Φεβρουάριο του 2020 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2021. Η έκθεση είναι αποτέλεσμα μιας πενταετούς έρευνας με τη συνεργασία των Troy Conrad Therrien, Curator of Architecture and Digital Initiatives, Solomon R. Guggenheim Museum, σε συνεργασία με τους Rem Koolhaas και Samir Bantal, Rita Varjabedian, Anne Schneider, Aleksandr Zinovev, Sebastian Bernardy, Yotam Ben Hur, Valentin Bansac, with Ashley Mendelsohn, Assistant Curator, Architecture and Digital Initiatives, στο Guggenheim. Βασικές συνεργασίες αποτελούν οι Niklas Maak, Stephan Petermann, Irma Boom, Janna Bystrykh, Clemens Driessen, Lenora Ditzler, Kayoko Ota, Linda Nkatha, Etta Mideva Madete, Keigo Kobayashi, Federico Martelli, Ingo Niermann, James Westcott, Jiang Jun, Alexandra Kharitonova, Sebastien Marot, Fatma al Sahlawi, και Vivian Song, φοιτητές από το Harvard Graduate School of Design, το Central Academy of Fine Arts, Beijing, Wageningen University, Netherlands, και το University of Nairobi. Οπτικοακουστικό υλικό περιέχει όλα τα στοιχεία της παρουσίασης στο site του μουσείου, σε περιγραφές των ίδιων των δημιουργών της

έκθεσης. https://www.guggenheim.org/exhibition/countryside

Σε τι κόσμο θα ήθελες να ζήσεις; Χίλια ερωτήματα παραθέτει ο Rem Koolhaas στην αφετηρία της έκθεσης, που, σε μία ξενάγηση στα διατεταγμένα αποτελέσματα διαφόρων κατευθύνσεων ερευνών με κοινό στόχο, εναποθέτει το βάρος των απαντήσεων στα πιο καίρια προβλήματα της εποχής, στην ύπαιθρο -αναγνωρισμένη ως το υπόλοιπο του 2% των πόλεων των εκμεταλλεύσιμων εκτάσεων του πλανήτη. Παρόλο που ο σύγχρονος άνθρωπος νιώθει την οικειότητα να αναγνωρίσει αυτό το 2% ως τον κόσμο, οι επιμελητές της έκθεσης τονίζουν την ικανότητα της άμεσης αλλαγής της υπαίθρου, τον εκσυγχρονισμό της και την προσαρμοστικότητά της στις αλλαγές, αφού αποτελεί την προέλευση και παραγωγή της τροφής, της ενέργειας, καθώς και τον άμεσο χώρο ανάδειξης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής -διαχειριζόμενη συνδυασμούς του τεχνητού, οργανικού, παραδοσιακού και φουτουριστικού. ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ KOOLHAAS ΚΑΙ BANTAL (Rotunda Level 1)

ΕΙΚΟΝΕΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Η βιομηχανία της διαφήμισης, σχεδιαστές αυτοκινήτων και ρούχων, εταιρείες παιχνιδιών έχουν μεταφέρει μία απόδοση της υπαίθρου στο μυαλό μας. Από διάσημα παιχνίδια (Playmobil toys) και μια μεγάλη συλλογή εικόνων από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και μετά, η ύπαιθρος χαρακτηρίζεται από μία επιθυμητή ευημερία. Η ιδέα της επαρχιακής ζωής συνδέεται με τη στοχαστική ζωή, με τον ελεύθερο χρόνο, τη δημιουργικότητα, την κατανάλωση τροφής, την ενατένιση, τον προβληματισμό, τη συγγραφή, τη φιλοσοφία και τις τέχνες. Διαφοροποιείται απόλυτα και τίθεται αντίθετη της πόλης και της σύνδεσής της με την εργασία, τη διαπραγμάτευση, την επιχειρηματικότητα και τα άγχη που τα συνοδεύουν, και αυτή η ιδιότητά της είναι που προκάλεσε την εκμετάλλευση και την εμπορευματοποίηση του ελεύθερου χρόνου μέσω αυτής. Όπου ένας κόσμος ευεξίας, η κατάσταση, πνευματική και ουσιώδης, που αναπτύσσει ολόκληρη την πραγματικότητα του ατόμου, κοντράρεται με μία ασταμάτητη, εγωκεντρική φιλοδοξία που αδιαφορεί για τη διαμόρφωση μίας δημιουργικής ύπαρξης, παρόλο που οι δύο καταστάσεις φαίνονται κοινές (από τη Marie Antoinette* η ιδέα αυτή διατηρείται στον χρόνο). ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ NIKLAS MAAK (Semiotics) ΚΑΙ KOOLHAAS ΚΑΙ BANTAL (Rotunda Level 2)

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ

Μπορούν να εντοπιστούν πολιτικές προβολές τεράστιας κλίμακας στην υπάρχουσα ύπαιθρο, παρεμβάσεις, προθέσεις και οράματα του 20ού αιώνα με πολιτικές καταγωγές που δεν καταλογίζονται όλα επιτυχημένα, παρόλα αυτά αναδεικνύουν και υποστηρίζουν τη θέση της δύναμης της υπαίθρου ως ένας παράγοντας αλλαγής και ανάπτυξης. Παράλληλα, η ευελιξία και η ευ-μεταβλητότητά της την κάνουν έναν χώρο ανοιχτό σε πειραματισμούς θεμελιωδών μορφών, που έχουν διαμορφώσει την εκπαίδευση, την παραγωγή, το κεφάλαιο, ακόμα και τις κινητήριες δυνάμεις της ανθρώπινης σύνδεσης, την αγάπη και τον έρωτα. Σαν παράδειγμα, ο Γάλλος ουτοπιστής Charles Fourier (τέλη 18ου, αρχές 19ου αιώνα) που, διαφωνώντας με το παραδοσιακό σπίτι, πρότεινε ένα κοινωνικό παλάτι (Social Palace), ένα τετραώροφο συλλογικό κτίριο. Κυρίως όμως υποστήριζε την αυτοματοποίηση και την εναπόθεση της εργασίας στις μηχανές αντί του ανθρώπου, ώστε να διαθέτει ο ίδιος την ελευθερία να σχεδιάζει την καθημερινότητά του και συγκεκριμένα τα «απελευθερωμένα πάθη» του («liberated passions»), ανεξάρτητα από τον όρο της αποτελεσματικότητας και της εργατικότητας, όλα αυτά σε συνδυασμό με τη μετάβασή του στην ύπαιθρο. Τον είχε απασχολήσει και η επαναδιαπραγμάτευση του έρωτα, πειραματίστηκε με εφαρμογές γνωριμιών και ένα σύστημα καρτών ευρετηρίου για τον κατάλληλο σύντροφο σε μία μικρο-αστική κατάσταση. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πρόδρομος του κινήματος των hippies με την τάση του πειραματισμού νέων μορφών ζωής με νέες κοινωνικές εκφράσεις. Παρόλη την τάση μετάβασης στον υπαίθριο χώρο για την ανακάλυψη απολαύσεων που δεν εντοπίζονται στην πόλη, η εκβιομηχάνιση έβαλε βαθιά την ύπαιθρο, και η στιγμή που παρήγαγε τα πιο ανθεκτικά και ριζοσπαστικά, αντίθετα πρότυπα και μοντέλα, ήταν και η στιγμή της μεγάλης της κρίσης που επιχειρεί την ιστορία της ως πεδίο πειραματισμών. ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ KOOLHAAS ΚΑΙ BANTAL (Rotunda Level 3) ΚΑΙ NIKLAS MAAK (19th Century France)

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΧΕΙΡΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Ένα κρίσιμο παράδειγμα είναι το Qatar χωρίς εγκαταστάσεις παραγωγής τροφίμων, και η σχεδόν απόλυτη εξάρτησή του στην εισαγωγή τροφής. Το φουτουριστικό σενάριο που πραγματοποιήθηκε, σε συνδυασμό με την πιο σύγχρονη τεχνολογία, αντέστρεψε την προβληματική αυτή συνθήκη ώστε το Qatar να έχει τη δυνατότητα να εξάγει πλέον την παραγωγή του. Καινοτόμοι τρόποι διαχείρισης μίας βιομηχανίας τροφίμων στο περιβάλλον της ερήμου δημιούργησαν ένα από τα μεγαλύτερα εργοστάσια γάλακτος, που οφείλει την ύπαρξή του στην ψύχραιμη αντιμετώπιση και την αναζήτηση της απάντησης σε μία μεγάλη ερευνητική ομάδα. Στη σχέση της Κίνας με την ύπαιθρό της διακρίνεται δραστηριότητα, αποτελεσματικότητα και φροντίδα με ένα ευρύ φάσμα μέτρων, πολιτικών και πρωτοβουλιών για τον σχεδιασμό της, αφού αναγνωρίζει ως ύπαιθρο περιοχές που διαμένουν λιγότεροι από 100.000 κάτοικοι, μία παράμετρος που συγκριτικά με άλλες χώρες θα διαμόρφωνε ένα αστικό περιβάλλον. Η περιοχή Shandong, ως από τις μεγαλύτερες εκτάσεις θερμοκηπίων παγκοσμίως, παράγει τεράστια ποσότητα λαχανικών. Στην αγροτική περιοχή υπάρχει ένα αστικό περιβάλλον κατοίκησης, και ως αυτό το υβρίδιο απευθύνεται στους αγρότες. Έτσι, η απόλυτα επαρχιακή ζωή συνοδεύεται από αστικά προνόμια και εγκαταστάσεις, και παράλληλα από την εισαγωγή και πρακτική της τεχνολογίας στον εμπορικό τομέα και σε επίπεδο προώθησης. Ένα ακόμη αναφορικό παράδειγμα αποτελεί ένα χωριό στην ευρύτερη περιοχή Hainan. Ο συλλογικός τρόπος ζωής κινείται γύρω από την εργασία σε ένα εργοστάσιο φαρμάκων, και καλύπτει πλήρως τις ανάγκες στέγασης, διατροφής και εκπαίδευσης, παρέχει συλλογικά και ατομικά ταξίδια, όλα επιπρόσθετα και ανεξάρτητα του μισθού που είναι ίσος για όλους. Το Voi, μία πόλη της Κένυας σε απόσταση δύο ωρών από το Nairobi με τρένο, είναι μία χαρακτηριστική επαρχιακή πόλη σε ανάπτυξη. Ο πληθυσμός είναι ποικιλόμορφος, αποτελούμενος από παραδοσιακές φυλές, Μουσουλμανικές και Χριστιανικές κοινότητες, και συνεχώς διευρύνεται από νέους ανθρώπους που εγκαθίστανται σε αναζήτηση ευκαιριών εργασίας. Σε μία διάθεση για αγροτική αστικοποίηση αναγνωρίζονται οι δυνατότητες και οι καινοτομίες, που τέτοιες περιοχές έχουν τις προδιαγραφές αυθεντικότητας, πολυπλοκότητας και ταυτότητας να υποδεχτούν. Συγκεκριμένα, μεγάλων προοπτικών έργα παραγωγής ενέργειας ανανεώσιμων πηγών λειτουργούν στην ύπαιθρο της Κένυας, όπως αιολικά πάρκα και γεωθερμικές φάρμες. Η πρόσφατη προσφυγική κρίση επέφερε πληθυσμιακές μετακινήσεις προς τις ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους. Όμως, ομάδες προσφύγων, με την εγκατάστασή τους σε εγκαταλελειμμένα, ερειπωμένα, χωρίς υποδομές χωριά, κατάφεραν να τα ανεγείρουν μεριμνώντας για τα κτίσματα που τους φιλοξενούσαν. Η εμπνευσμένη διαχείριση αυτής της έντονης συνθήκης μεταβολών θα μπορούσε να κάνει εφικτή την επανεποίκιση. Η ιδέα του χωριού, ως ενός πρωταρχικού μοντέλου που εξελισσόμενο έχει αντικατασταθεί από το μητροπολιτικό περιβάλλον, θα μπορούσε ως τυπολογία να αποτελέσει ένα πρωτοποριακό μοντέλο που εισάγει τις νέες τεχνολογίες τιθέμενο αντίθετο με την κοινότυπη ιδέα των μελλοντικών έξυπνων πόλεων. ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ BANTAL (Qatar), ΤΩΝ KOOLHAAS ΚΑΙ BANTAL (Rotunda Level 4), ΤΟΥ

STEPHAN PETERMANN (China), ΤΩΝ LINDA NKATHA KAI ETTA MIDEVA MADETE (Kenya) ΚΑΙ NIKLAS MAAK (Refugee villages in Europe)

Η ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΜΕΝΗ ΣΧΕΣΗ ΜΑΣ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ

Η κρίσιμη καμπή που ο άνθρωπος γνωρίζει απόλυτα τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του στη γη, είναι και η εποχή που οι συνειδητές πρακτικές θα επιφέρουν είτε την προστασία της είτε την καταστροφή της. Η εικόνα της φύσης έχει αποδοθεί ως προϊόν εμπορευματοποίησης, με μόνιμες αλλαγές που έχουν δημιουργήσει μέρη πέρα από την παραδοσιακή αντίληψη του τι είναι και τι θα έπρεπε να είναι. Αυτά, ως παράγοντες μετασχηματισμών, σε μία ρύθμιση ανάμεσα στον πολιτισμό και το παρθένο φυσικό περιβάλλον, επιζητούν την κατανόηση της φύσης καταδεικνύοντάς την επείγουσα και απόλυτα καίρια. Φαινόμενα όπως η παγκόσμια υπερθέρμανση και η κλιματική αλλαγή επηρεάζουν άμεσα το έδαφος, διαβρώνοντάς το. Ταυτόχρονα, χάνεται η επαφή, η γνώση και η εξοικείωση με τα είδη, το ρήγμα διαχωρίζει τον ανθρώπινο κόσμο από τον ζωώδη και άγριο, και δημιουργούνται επικράτειες κυριαρχίας όπου η επικοινωνία και η προσβασιμότητα του ανθρώπου καταλήγει αδύνατη. Η καλλιέργεια, υπό την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, προστατεύει το έδαφος από καταπονήσεις. Η συλλογή δεδομένων διαθέτει καλύτερη διαχείριση του περιβάλλοντος, του χρόνου, της παραγωγής, αλλά και ακρίβεια, εντοπίζοντας προβλήματα στην πρακτική. Στον αντίποδα, η ανταγωνιστική βιομηχανία εκμεταλλεύεται τις νέες, προνομιακές πρακτικές με γνώμονα το κέρδος, και αποτέλεσμα την επιβάρυνση, εν τέλει, της γης. Η κατανόηση της κουλτούρας της οικονομικής ανάπτυξης είναι αυτή που θα ανοίξει τον δρόμο στην υγιή επιρροή των ατομικών προθέσεων, ώστε να αναλογιστούμε πώς συμπεριφερόμαστε στη γη, με τι μέσα εξελισσόμαστε και με τι θυσίες μετασχηματίζουμε το περιβάλλον μας. ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ KOOLHAAS ΚΑΙ BANTAL (Rotunda Level 5), NIKLAS MAAK (Cohabitation), JANNA BYSTRYKH (Permafrost) ΚΑΙ (Precision Farming)

Ο ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Η ιστορική πορεία μας φτάνει στο σημείο που υπακούμε την τεχνολογία με ένα σύστημα αυστηρότητας και ορθολογισμού, που μπορεί είτε να εφαρμοστεί με καλές προθέσεις, είτε να υποδουλωθεί στην αποδοτικότητα. Η απάντηση αυτή τη στιγμή δεν είναι η απόρριψή του, αλλά η εύρεση νέων κινήτρων και στόχων μέσα από πράγματα που έχουν αγνοηθεί και χαθεί στα χρόνια, η επαναδιαπραγμάτευση του ρόλου μας στην ευρύτερη σύνθεση, κυρίως αστικών, κατευθυντήριων προθέσεων, όπως ο τρόπος που παράγουμε την τροφή και την ενέργειά μας, ο τρόπος που κινούμαστε και κτίζουμε τις κοινότητες και τους κόσμους μας, ώστε να

καταλάβουμε πώς θα διαμορφωθεί και θα συγκροτηθεί το μέλλον που θέλουμε να συμβεί. ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ KOOLHAAS ΚΑΙ BANTAL (Rotunda Level 6)